

Nr 150.

Godkänd av första kammaren den 28 maj 1915.

Godkänd av andra kammaren den 28 maj 1915.

Riksdagens skrivelse till Konungen, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen samt i särskilda propositioner gjorda framställningar angående engångskostnader för försvaret.

(Statsutskottets utlåtande nr 99.)

Till Konungen.

I. Engångskostnader för lantförsvaret.

I den till riksdagen den 14 januari 1915 avlåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov har Eders Kungl. Maj:t under rubrik »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen, bland annat,

att utav det av 1914 års senare riksdag till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre beviljade anslaget, 11,098,186 kronor, för år 1916 anvisa kronor 2,503,317: —

att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av intendenturmateriel beviljade anslaget, 12,775,887 kronor, för år 1916 anvisa ... » 4,000,000: —

att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av artillerimateriel beviljade anslaget, 10,632,600 kronor, för år 1916 anvisa ..... » 3,500,000: —

att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av ingenjörmateriel beviljade anslaget, 3,050,242 kronor, för år 1916 anvisa..... » 1,016,747: —

Bihang till riksdagens protokoll 1915. 14 saml. 59 häft. (Nr 150.) 1

att utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel beviljade anslaget, 650,000 kronor, för år 1916 anvisa återstoden..... kronor 325,000: —

samt att bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, vilka såsom engångskostnader för lantförsvaret anvisas för år 1916, skola i riksstaten uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

Vidare har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition av den 12 februari 1915, nr 49, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att *dels* för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 2,600,000 kronor, att ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat; *dels* medgiva, att för täckande av ifrågavarande utgift må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 2,600,000 kronor; *dels ock*, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 2,600,000 kronor.

Härjämte har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition av den 30 april 1915 (nr 194) under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över lantförvarsärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels för anskaffande av viss intendenturmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,315,000 kronor;

dels för anskaffande av viss artillerimateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 5,718,000 kronor;

dels för anskaffande av viss ingenjörmateriel bevilja för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

dels bemyndiga Eders Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av ovannämnda ändamål anvisas;

dels bestämma, att samtliga ovannämnda belopp, tillhoppa 11,453,000 kronor, skola ingå i det gemensamma reservationsanslag till engångskostnader för lantförsvaret, som föreslagits till uppförande i 1916 års riksstat;

dels medgiva, att för täckande av ifrågavarande utgifter må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 11,453,000 kronor.

Beträffande först de av Eders Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen begärda anvisningarna för lantförsvarets behov för år 1916 överensstämma dessa till alla delar med vad av sistlidna riksdag i sådant avseende beräknats och har riksdagen icke något att erinra mot desamma.

Den i propositionen nr 49 gjorda framställningen om ett anslag av 2,600,000 kronor för anskaffande av viss artillerimateriel innebär, att detta belopp, som enligt den av riksdagen godkända planen för engångskostnadernas fördelning skulle utgå först under år 1918 och följande år, skulle redan nu bliva för det därmed avsedda ändamålet tillgängligt.

Riksdagen, vars vederbörande utskott tagit del av de till denna fråga hörande handlingarna, får, under uttalande av sin förväntan, att de ifrågavarande anskaffningarna bliva på ett även ur ekonomisk synpunkt ändamålsenligt sätt ordnade, anmäla, att riksdagen bifallit vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit.

Beträffande härefter de i propositionen nr 194 begärda anvisningarna har, enligt vad chefen för finansdepartementet till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet den 30 april 1915 anført, å värnskattemedlen beräknats uppstå ett överskott av omkring 11,800,000 kronor. Efter frånräknande av 275,000 kronor, som redan disponerats för sjöförsvaret, återstode ett odisponerat överskott av 11,525,000 kronor.

Detta överskott å värnskattemedel kommer emellertid att åtminstone i viss mån uppvägas av ökade utgifter, som värnskattefonden kommer att få vidkännas. På grund av nu rådande extra ordinära förhållanden hava nämligen prisen stigit å en del av den materiel, som enligt redan fattade beslut skall anskaffas för värnskattemedel. För mötande av denna prisstegring har i propositionen nr 197 föreslagits, att statsverkets inkomster av krigskonjunkturskatten skola till den del varmed de överskjuta en summa av 3,850,000 tillföras statens värnskattefond ävensom att i sammanhang därmed till förstärkande av nyssnämnda fond skall å 1916 års riksstat anvisas ett förslagsanslag av krigskonjunkturskattemedel å 3,350,000 kronor.

Vid sådant förhållande torde — anför chefen för finansdepartementet — hinder icke möta att för nya ändamål disponera hela det å värnskattemedlen odisponerade beloppet 11,525,000 kronor.

Beträffande då det för *intendenturmateriel* begärda anslaget har

chefen för lantförsvarsdepartementet anför, att, då det ansetts behöfligt att ofördröjligen låta uppgöra en plan för landstormens utrustning, särskilda sakkunniga blivit för detta ändamål tillkallade. I skrivelse den 30 mars 1915 hade dessa sakkunniga framlagt utredning och förslag angående en första komplettering under den närmaste framtiden av landstormens intendenturmateriel utöver den av 1914 års senare riksdag beslutade. Beträffande den omfattning, vari nämnda komplettering borde äga rum, hade de sakkunniga framställt två huvudalternativ, det ena slutande å en kostnad av 5,315,000 kronor och det andra å 9,126,000 kronor. Ehuru det enligt departementschefens mening givetvis skulle vara synnerligen önskvärt, att anskaffning kunde redan nu äga rum enligt det senare alternativet, läte sig detta av kostnadsskäl dock icke göra. Kompletteringen av landstormens utrustning måste nämligen bedömas i samband med andra önskemål, lika starka eller än starkare för krigsberedskapens höjande. Departementschefen ansåge sig därför böra förorda det förra, lägre alternativet, slutande å en kostnad av 5,315,000 kronor, varför anslag nu av Eders Kungl. Maj:t äskats.

I fråga om anskaffning av *artillerimateriel* har departementschefen yttrat, att den viktigaste av de lärdomar, som det nu pågående världskriget givit, syntes departementschefen vara den synnerligen stora betydelsen av att äga tillräcklig tillgång på tung artillerimateriel. Departementschefen hade därför låtit verkställa utredning angående de åtgärder i sådant syfte, som utan kaderökning kunde vidtagas. Denna utredning hade givit vid handen, att utöver den artillerimateriel, som enligt 1914 års härordningsbeslut vore avsedd att anskaffas, behövde ytterligare anskaffas dylik materiel för en beräknad kostnad av sammanlagt 8,152,000 kronor. Med hänsyn till nödvändigheten av att tillgodose jämväl andra behov syntes dock — anför departementschefen — för närvarande icke böra för ifrågavarande ändamål beräknas mera än 5,718,000 kronor.

Vidkommande det begärda anslaget för anskaffande av viss *ingenjörmateriel* hava närmare upplysningar lämnats i särskild skrivelse av arméförvaltningens fortifikationsdepartement, av vilken skrivelse riksdagens vederbörande utskott tagit del.

Vad beträffar de av Eders Kungl. Maj:t i propositionen nr 194 begärda anslagen för anskaffande av intendenturmateriel, artillerimateriel och ingenjörmateriel är riksdagen övertygad därom, att de ifrågasatta anskaffningarna skulle vara för armén synnerligen betydelsefulla för höjande av dess krigsberedskap. Särskilt anser riksdagen anskaffningen av intendenturmateriel för landstormens utrustning vara av stort behov påkallad.

Då riksdagen emellertid finner stor varsamhet böra iakttagas vid de nu ifrågasatta nya anvisningarna å värnskattefonden, anser sig riksdagen icke böra bifalla Eders Kungl. Maj:ts proposition oförändrad. Av handlingarna i ärendet framgår, att även mindre omfattande förslag rörande anskaffning av intendenturmateriel och artillerimateriel blivit framlagda, slutande å respektive 3,362,000 kronor och 2,918,000 kronor. Med användande av dessa siffror har riksdagen beslutat följande anvisningar, nämligen

för intendenturmateriel	3,362,000 kronor	
» artillerimateriel.....	2,918,000	»
» ingenjörmateriel	420,000	»
	<hr/>	
	Summa 6,700,000 kronor	

På grund av vad sålunda anförts, får riksdagen anmäla,

att riksdagen *dels* med bifall till Eders Kungl. Maj:ts därom i statsverkspropositionen framställda förslag

a) utav det av 1914 års senare riksdag till bestridande av kostnaderna för övning vid armén av årsklassen 1914 yngre beviljade anslaget, 11,098,186 kronor, för år 1916 anvisat ... kronor 2,503,317: —

b) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av intendenturmateriel beviljade anslaget, 12,775,887 kronor, för år 1916 anvisat ..... » 4,000,000: —

c) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av artillerimateriel beviljade anslaget, 10,632,600 kronor, för år 1916 anvisat ..... » 3,500,000: —

d) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av ingenjörmateriel beviljade anslaget, 3,050,242 kronor, för år 1916 anvisat ..... » 1,016,747: —

e) utav det av 1914 års senare riksdag till anskaffande av sjukvårds- och veterinärmateriel beviljade anslaget, 650,000 kronor, för år 1916 anvisat återstoden..... kronor 325,000: —

dels med bifall till vad därom i propositionen nr 49 föreslagits för anskaffande av viss artillerimateriel beviljat för år 1916 ett anslag av 2,600,000 kronor;

dels i anledning av Eders Kungl. Maj:ts proposition nr 194

a) för anskaffande av viss intendenturmateriel beviljat för år 1916 ett belopp av 3,362,000 kronor;

b) för anskaffande av viss artillerimateriel beviljat för år 1916 ett belopp av 2,918,000 kronor;

c) för anskaffande av viss ingenjörmateriel beviljat för år 1916 ett belopp av 420,000 kronor;

d) bemyndigat Eders Kungl. Maj:t att, i mån av behov, redan under år 1915 av tillgängliga medel förskottsvis utanordna vad som för vart och ett av i punkterna a)—c) omnämnda ändamål anvisas;

dels ock bestämt, att de ovan omförmälda beloppen, tillhopa 20,645,064 kronor, skola under titel »engångskostnader för lantförsvaret» i riksstaten för år 1916 uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

II. Engångskostnader för sjöförsvaret.

Eders Kungl. Maj:t har i statsverkspropositionen under titeln »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen, bland annat, att, i avvaktan på den proposition angående engångskostnader för sjöförsvarets ordnande, Eders Kungl. Maj:t komme att till riksdagen avlåta, till engångskostnader för sjöförsvaret i 1916 års riksstat beräkna ett reservationsanslag till belopp av 8,933,700 kronor.

Sedermera har Eders Kungl. Maj:t i en till riksdagen avlåten proposition av den 20 april 1915, nr 164, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över sjöförvarsärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

dels anvisa för år 1916, att utgå av värnskattemedel,

till bestridande av kostnaderna för övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre, av det beviljade anslaget av 1,450,000 kronor ett belopp av 540,000 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för flottans värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel av det beviljade anslaget av 3,302,000 kronor återstående icke anvisade beloppet, 3,202,000 kronor;

för ändringsarbeten å 1:a klass pansarbåtarna Oden, Thor, Niord, Dristigheten, Äran, Vasa, Manligheten och Oscar II av det beviljade anslaget av 590,500 kronor, återstående icke anvisade beloppet, 293,500 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

för anläggande av en örlogsdepå vid Härnösand av det beviljade anslaget av 1,700,000 kronor ett belopp av 800,000 kronor;

för anskaffning av torpedmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

för anskaffning av minmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

för utförande av återstående moderniseringsarbeten å 1:a klass pansarbåten Tapperheten ett anslag av 48,300 kronor;

till bestridande av kostnaderna för övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre, av det beviljade anslaget av 819,700 kronor ett belopp av 298,200 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för kustartilleriets värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

till nyanläggningar och nyanskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, med undantag av Färösunds kustposition, av det beviljade anslaget av 13,748,690 kronor ett belopp av 2,750,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

dels ock besluta att för anläggande av ny docka vid flottans station i Stockholm, vilken anläggning beräknats kosta 1,400,000 kronor, av värnskattemedel för år 1916 avsätta ett belopp av 750,000 kronor.

Till bestridande av kostnaderna för *övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre*, begärde Eders Kungl. Maj:t i propositionen nr 156 till sistlidna riksdag ett anslag av 1,300,000 kronor att utgå av värnskattemedel. Av sistnämnda summa beräknades ett belopp av 485,000 kronor böra anvisas för år 1916. Riksdagen höjde emellertid den begärda anslagssumman med 150,000 kronor till 1,450,000 kronor på grund av beslutad höjning i det till de värnpliktiga utgående penningbidrag och penningtillskott. Av ifrågavarande anslagsökning har ett belopp av 55,000 kronor ansetts böra anvisas för år 1916; och har därför Eders Kungl. Maj:t nu för övning av årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre vid flottan begärt en anvisning av $(485,000 + 55,000 =) 540,000$ kronor.

Av samma anledning, som nyss omnämndes, beviljade sistlidna riksdag till bestridande av kostnaderna för *övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre*, ett anslag av 819,700 kronor emot av Eders Kungl. Maj:t begärda 810,200 kronor. Av riksdagens skrivelse nr 1 vid 1914 års senare riksdag framgår, att av det sålunda beviljade anslaget ett belopp av 298,200 kronor beräknats för år 1916 och överensstämmer den av Eders Kungl. Maj:t nu begärda anvisningen med denna beräkning.

I samband med de båda sistnämnda anslagsfrågorna har Eders

Kungl. Maj:t begärt ett förtydligande medgivande i fråga om anslagens användning.

Till ersättande av kostnaderna för bärgning och reparation av 1:a klass pansarbåten *Tapperheten* har Eders Kungl. Maj:t i propositionen nr 90 begärt ett anslag på extra stat för år 1916 av 1,340,808 kronor. Såsom i skrivelsen angående regleringen av utgifterna under femte huvudtiteln anmäles, har denna framställning av riksdagen bifallits. I de till nyssnämnda belopp beräknade kostnaderna ingår även kostnaden för vissa förändringar i fartygets överbyggnad, vilka utförts vid fartygets reparation. Återstående moderniseringsarbeten, som beräknats draga en kostnad av 48,300 kronor, hava nu föreslagits till gäldande av värnskattemedel.

I övriga delar överensstämmer Eders Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag beträffande engångskostnaderna för sjöförsvaret med de beräkningar för år 1916, som framlagts i propositionen nr 156 till 1914 års senare riksdag.

För *anläggande av en ny docka vid flottans station i Stockholm* har upptagits ett belopp av 750,000 kronor för år 1916, vilken summa av Eders Kungl. Maj:t föreslagits att avsättas för sistnämnda år av den anledning att förslag rörande platsen för dockan ännu icke kan föreläggas riksdagen.

Emot vad Eders Kungl. Maj:t sålunda föreslagit beträffande engångskostnaderna för sjöförsvaret har riksdagen icke haft något att erinra.

Samtliga de nu ifrågavarande anslagen torde, i likhet med vad som föreslagits beträffande engångskostnaderna för lantförsvaret, böra sammanföras till ett gemensamt reservationsanslag.

På grund av det anförda får riksdagen anmäla,

att riksdagen *dels* anvisat för år 1916, att utgå av värnskattemedel,

a) till bestridande av kostnaderna för övning vid flottan av värnpliktiga, tillhörande årsklasserna 1914 yngre och 1915 äldre, av det beviljade anslaget av 1,450,000 kronor ett belopp av 540,000 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för flottans värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

b) för nyanskaffning under åren 1915—1919 av krigsfartygsmateriel av det beviljade anslaget av 3,302,000 kronor återstående icke anvisade beloppet 3,202,000 kronor;

c) för ändringsarbeten å 1:a klass pansarbåtarna *Oden*, *Thor*, *Niord*, *Dristigheten*, *Åran*, *Wasa*, *Manligheten* och *Oscar II* av det beviljade anslaget av 590,500 kronor återstående icke anvisade beloppet,

293,500 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

d) för anläggande av en örlogsdepå vid Hernösand av det beviljade anslaget av 1,700,000 kronor ett belopp av 800,000 kronor;

e) för anskaffning av torpedmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

f) för anskaffning av minmateriel för flottan av det beviljade anslaget av 300,000 kronor hälften av den icke anvisade delen eller 125,000 kronor;

g) för utförande av återstående moderniseringsarbeten å 1:a klass pansarbåten Tapperheten ett anslag av 48,300 kronor;

h) till bestridande av kostnaderna för övning vid kustartilleriet av värnpliktiga, tillhörande årsklassen 1914 yngre, av det beviljade anslaget av 819,700 kronor ett belopp av 298,200 kronor ävensom medgiva, att ifrågavarande anslag må användas jämväl till täckande av övriga utgifter, som uppstå till följd av sänkningen av värnpliktsåldern för kustartilleriets värnpliktiga från 21:a till 20:e levnadsåret;

i) till nyanläggningar och nyanskaffningar för stärkande av det fasta kustförsvaret, med undantag av Fårösunds kustposition, av det beviljade anslaget av 13,748,690 kronor ett belopp av 2,750,000 kronor, med rätt för Eders Kungl. Maj:t att utanordna erforderlig del därav redan år 1915;

dels beslutat att för anläggande av ny docka vid flottans station i Stockholm, vilken anläggning beräknats kosta 1,400,000 kronor, av värnskattemedel för år 1916 avsätta ett belopp av 750,000 kronor;

dels ock bestämt, att samtliga ovannämnda belopp, tillhopa 8,932,000 kronor, skola under titel »engångskostnader för sjöförsvaret» i riksstaten för år 1916 uppföras såsom ett gemensamt reservationsanslag.

III. Anvisning å värnskattefonden.

I statsverkspropositionen har Eders Kungl. Maj:t under titeln »Engångskostnader för försvaret» föreslagit riksdagen medgiva, att för täckande av under nämnda titel upptagna utgifter må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 20,278,764 kronor.

Eders Kungl. Maj:t har vidare i den ovan omnämnda propositionen nr 49 angående anskaffande av viss artillerimateriel föreslagit riksdagen *dels* medgiva, att för täckande av det för anskaffande av viss artilleri-

materiel äskade beloppet må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 2,600,000 kronor, *dels ock*, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 2,600,000 kronor.

I propositionen nr 194 angående anskaffande av viss materiel för armén har Eders Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen

dels medgiva, att för täckande av i propositionen omförmälda utgifter må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 11,453,000 kronor;

dels ock, under förutsättning av bifall härtill, besluta, att de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medel från värnskattefonden skola höjas med 11,453,000 kronor.

Med hänsyn till riksdagens ovan i denna skrivelse anmälda beslut, komma anslagen för år 1916 till engångskostnader för försvaret att uppgå till

för lantförsvaret	kronor 20,645,064: —
» sjöförsvaret	» 8,932,000: —
	tillhopa kronor 29,577,064: —

Riksdagen får anmäla, att riksdagen medgivit att till täckande av anslagen för år 1916 till engångskostnader för försvaret må av statsverkets värnskattefond tagas i anspråk ett belopp av 29,577,064 kronor.

I fråga om Eders Kungl. Maj:ts förslag om höjning av de i 1916 års riksstat bland inkomsterna upptagna medlen från värnskattefonden anmäler riksdagen i sin skrivelse angående statsregleringen för år 1916 sitt beslut.

Stockholm den 28 maj 1915.

Med undersåtlig vördnad.